

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027
ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 2	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ: 30	

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ: <https://logom.schools.ac.cy/el/yliko/didaktiko-yliko>

1. Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, *Κείμενα Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου*, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2014
2. Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, βιβλίο μαθητή, ΥΠΠΑΝ (Έκδοση 2022)
3. Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, βιβλίο εκπαιδευτικού (Έκδοση 2014)

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

Γενικός σκοπός του μαθήματος της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο είναι η εξοικείωση των μαθητών/μαθητριών με τη λογοτεχνία ως αισθητικό, ιστορικό και κοινωνικοπολιτισμικό φαινόμενο, ώστε να καλλιεργηθεί ο λογοτεχνικός τους γραμματισμός, να διευρυνθεί η μορφωτική τους συγκρότηση, να αναπτυχθεί η κριτική και αισθητική τους αντίληψη, καθώς και οι ικανότητες της ανάλυσης, της σύνθεσης και της αξιολόγησης. Ο λογοτεχνικός γραμματισμός και οι σχετικοί δείκτες επιτυχίας και επάρκειας αποτελούν βασικό άξονα της διδασκαλίας, **χωρίς να αποτελούν αυτοσκοπό**. Ιδιαίτερα οι δείκτες επάρκειας επικεντρώνονται σε πολύ **συγκεκριμένα και στοχευμένα διδακτέα**, τα οποία καθοδηγούν τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος, όπως αυτή προκύπτει από τους Δείκτες Επιτυχίας, οι οποίοι προσδιορίζουν τα *αξιολογητέα* μαθησιακά αποτελέσματα, ενώ τα στοιχεία λογοτεχνικού γραμματισμού αποκτούν νόημα μόνο αφού γίνει κατανοητή η λειτουργία τους στο κείμενο και η σχέση τους με το περιεχόμενο. Συνεπώς, οι εκπαιδευτικοί καλούνται, κατά τη διδασκαλία, να κινηθούν **από το κείμενο προς το εκφραστικό μέσο** ή/και το χαρακτηριστικό και όχι αντίστροφα.

Για τον λόγο αυτόν, η παρακάτω **Σύνοψη Λογοτεχνικού Γραμματισμού** συγκεντρώνει τα βασικά στοιχεία που αναμένεται να κατακτηθούν στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου, με στόχο την **ουσιαστική και στοχευμένη** στήριξη της **διδασκαλίας** και της **αξιολόγησης** ενός μαθήματος, που απευθύνεται σε μαθητές/μαθήτριες του γυμνασιακού κύκλου. Για αναλυτικότερη ενημέρωση, και ιδιαίτερα για τον ορισμό των επιμέρους στοιχείων και χαρακτηριστικών, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ανατρέξουν στο θεωρητικό υλικό για τον Λογοτεχνικό Γραμματισμό που είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του μαθήματος. Συγκεκριμένα, η Σύνοψη Λογοτεχνικού Γραμματισμού περιλαμβάνει μόνο τα βασικά στοιχεία που αφορούν στη δημοτική και παραδοσιακή ποίηση, στη μοντέρνα ποίηση και στην πεζογραφία και τα οποία θα αποτελούν στο εξής τον **οδηγό** μαθητών/μαθητριών και εκπαιδευτικού κατά τη **διδασκαλία και την αξιολόγηση** του μαθήματος της Λογοτεχνίας.

Σε συνάφεια με τα πιο πάνω, σημειώνεται ότι **τα σχήματα λόγου** (παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση) **εντάσσονται στα εκφραστικά μέσα** και, επομένως, **θα χρησιμοποιείται, στο εξής, μόνο ο γενικότερος όρος «εκφραστικά μέσα»**, τόσο στη **διδασκαλία** όσο και στην **αξιολόγηση του μαθήματος**. Σημειώνεται, επίσης, ότι **βασικές αρχές** που διέπουν, στο εξής, τη διδασκαλία των λογοτεχνικών κειμένων είναι: (α) η έμφαση στο **περιεχόμενο** και στα βασικά - διαχρονικά **μηνύματα** των κειμένων, (β) η σχέση τους με τα **ιστορικά, κοινωνικά και καλλιτεχνικά-αισθητικά συμφραζόμενα**, (γ) η **επικαιροποίηση** και (δ) η **διακειμενική** (μέσω της συνεξέτασης/συνανάγνωσης), η **διαθεματική** (σε συνδυασμό με άλλα γνωστικά αντικείμενα, όπως π.χ. η Ιστορία, η Νέα Ελληνική Γλώσσα κ.ά.) και **διακαλλιτεχνική** τους **προσέγγιση** (σε σχέση με τις εικαστικές τέχνες, τη Μουσική κ.ά.).

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:

(α) Γνωστικό Περιεχόμενο: Εστιάζει στην απόκτηση σφαιρικών γνώσεων για τη λογοτεχνική παραγωγή και στην καλλιέργεια του λογοτεχνικού γραμματισμού. Επιδιώκει τη γλωσσική και αισθητική αγωγή των μαθητών/μαθητριών, την ανάδειξη της σχέσης της λογοτεχνίας με την πραγματικότητα, τη διαθεματική σύνδεσή της με άλλες τέχνες και επιστήμες, καθώς και τη διαμόρφωση μιας μόνιμης εξωσχολικής αναγνωστικής συνήθειας. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην έρευνα και την ανακάλυψη, στην ορθή αξιοποίηση της λογοτεχνικής ορολογίας, καθώς και στην κατανόηση των κειμένων μέσα στο ιστορικό, γεωγραφικό και κοινωνικό τους πλαίσιο, σε σύνδεση με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

(β) Αξιακό Περιεχόμενο: Στοχεύει στη διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών μέσα από την επαφή με τα κείμενα. Οι μαθητές/μαθήτριες ευαισθητοποιούνται γύρω από την πολιτισμική κληρονομιά και τα ανθρώπινα δικαιώματα (ελευθερία, δημοκρατία, αλληλεγγύη, σεβασμός στη διαφορετικότητα), ενώ παράλληλα αναπτύσσουν το αισθητικό τους κριτήριο και στρέφονται σε δημιουργικές δραστηριότητες στον ελεύθερο χρόνο τους. Η συσχέτιση των θεμάτων των λογοτεχνικών έργων με σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα συμβάλλει στην επικαιροποίηση του λογοτεχνικού λόγου και στην ανάπτυξη υπεύθυνης κοινωνικής στάσης.

(γ) Κομβικές Δεξιότητες 21ου Αιώνα: Αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός κριτικά εγγράμματος πολίτη. Μέσα από τη συγκριτική ανάγνωση, οι μαθητές/μαθήτριες αναπτύσσουν αναλυτική, συνθετική και κριτική σκέψη, αναγνωρίζουν πολλαπλές οπτικές γωνίες και κατανοούν τη διαδικασία της καλλιτεχνικής γραφής όχι ως απλή περιγραφή, αλλά ως δυναμική παρέμβαση και αναδημιουργία της πραγματικότητας. Παράλληλα, καλλιεργούν την ικανότητα παραγωγής δομημένου προφορικού και γραπτού λόγου, αξιοποιώντας κατάλληλα τη λογοτεχνική ορολογία και τεκμηριώνοντας τις απόψεις τους.

ΣΥΝΟΨΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
Τα γένη της Λογοτεχνίας	Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο
Α. Δημοτική Ποίηση	
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, υπερβολή, σχήμα κύκλου, ασύνδετο σχήμα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό, ζωντανές εικόνες, έμφαση στο νόημα και συναισθηματική ένταση
Χαρακτηριστικά Δημοτικής Ποίησης	Κανόνας της ισομετρίας Δεκαπεντασύλλαβος στίχος Επαναλήψεις Σχήμα των τριών Σχήμα του αδυνάτου Τυπικά επίθετα (σταθεροί χαρακτηρισμοί προσώπων ή πραγμάτων) Λιτός και ζωντανός λόγος
Β. Παραδοσιακή Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία, λυρικό ύφος, συνάφεια τίτλου και περιεχομένου του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.

Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Γ. Μοντέρνα Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Ελεύθερος στίχος, απουσία μέτρου, απουσία ομοιοκαταληξίας, άνισες στροφές, χαλαρή στίξη, χαλάρωση της λογικής και νοηματικής αλληλουχίας, ασάφεια νοημάτων, σύμβολα, διασκελισμός, απλή και καθημερινή γλώσσα, αινιγματικός/αμφίσημος τίτλος σε σχέση με το περιεχόμενο του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Ποιητική λέξη – Σύμβολο Σημασία και συμβολιστική λειτουργία της ποιητικής λέξης Συγκινησιακός χαρακτήρας της ποίησης	Η μεταφορική σημασία των λέξεων στα ποιήματα και η λειτουργία τους ως συμβόλων Λειτουργία του ποιητικού συμβόλου ως εμπλουτισμένου γλωσσικού σημείου με μεταφορικές σημασίες Συναισθηματική και νοηματική αλληλουχία λέξεων
Δ. Πεζογραφία	
Βασικές μορφές έντεχνης πεζογραφίας	Διήγημα, μυθιστόρημα, νουβέλα, χρονικό, μαρτυρίες, ημερολόγιο, βιογραφία, (αυτό)βιογραφία, αυτοβιογραφική αφήγηση, παραμύθι, ευθυμογράφημα
Ο αφηγητής: η «φωνή» που αφηγείται	Διάκριση αφηγητή από τον συγγραφέα (Ο αφηγητής ως πλασματικό πρόσωπο/δημιούργημα του συγγραφέα) Τύπος αφηγητή (συμμετοχή στην ιστορία): <u>Ομοδιηγητικός:</u> συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται είτε ως πρωταγωνιστής (<u>αυτοδιηγητικός</u>) είτε ως αυτόπτης μάρτυρας/ δευτερεύων χαρακτήρας. <u>Ετεροδιηγητικός:</u> δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία (αόρατος παρατηρητής). Πρόσωπο αφήγησης: Πρωτοπρόσωπη αφήγηση (σε α' πρόσωπο) Τριτοπρόσωπη αφήγηση (σε γ' πρόσωπο)
Αφηγηματική δομή Τα δομικά στοιχεία της αφήγησης	Αφηγητής, πρόσωπα (χαρακτήρες, ήρωες) χώρος, χρόνος, ιστορία, επεισόδια, πλοκή (η οργάνωση και η εξέλιξη των γεγονότων)
Αφηγηματικοί τρόποι	Αφήγηση, διάλογος, περιγραφή, μονόλογος, σχόλιο <u>Λειτουργία:</u> συμβάλλουν στην εξέλιξη της δράσης, στην παρουσίαση των προσώπων, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων και στη δημιουργία ατμόσφαιρας.
Αφηγηματικές τεχνικές	Τρόποι απόδοσης του λόγου των προσώπων: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος Τεχνικές σχετικές με τον χρόνο: <i>αναδρομή</i> (επιστροφή της αφήγησης σε γεγονότα που προηγήθηκαν της κύριας δράσης), <i>πρόληψη/προοικονομία</i> (προαναγγελία

	γεγονότων που θα συμβούν αργότερα), <i>επιτάχυνση</i> (παράλειψη μέρους της ιστορίας ή περιληπτική του απόδοση), <i>επιβράδυνση</i> (καθυστέρηση της εξέλιξης της αφήγησης μέσω εκτενούς περιγραφής ή σχολιασμού), <i>επανάληψη</i>
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο κείμενο	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία</u> : (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Παραμύθια Βασικοί τύποι και χαρακτηριστικά του παραδοσιακού παραμυθιού Σχέση παραδοσιακών και σύγχρονων παραμυθιών	Μοτίβα και εκφραστικοί τρόποι, ομοιότητες και διαφορές ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή ανάμεσα στα παραδοσιακά και στα σύγχρονα «ανατρεπτικά» παραμύθια επώνυμων συγγραφέων
Χιούμορ Τρόποι έκφρασης του χιούμορ στη λογοτεχνία και η λειτουργία τους	<u>Τρόποι έκφρασης του χιούμορ</u> : λογοπαίγνια, διφορούμενα μηνύματα, παρηχήσεις, επαναλήψεις, υπερβολή, ειρωνεία, σάτιρα, απρόσμενες ή ανατρεπτικές καταστάσεις, κωμικοί διάλογοι, άλλα γλωσσικά παιχνίδια <u>Λειτουργία</u> : δημιουργούν το κωμικό αποτέλεσμα, προκαλούν γέλιο ή χαμόγελο, σατιρίζουν πρόσωπα, συμπεριφορές ή κοινωνικές καταστάσεις, ανατρέπουν ή υπονομεύουν τη συμβατική αντίληψη των πραγμάτων, καλλιεργούν τον προβληματισμό μέσα από το χιούμορ.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ		Περίοδοι Διδασκαλίας
	ΠΑΙΔΙΚΑ-ΣΧΟΛΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ Α. ΣΧΟΛΕΙΟ-ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ	3
	Κείμενο 1: Νίκος Καζαντζάκης, «Αναφορά στον Γκρέκο» (απόσπασμα) (σελ. 24)	
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα - Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν τα βασικά «γένη» της λογοτεχνίας (ποίηση/πεζογραφία/θέατρο) και τα «πρωτογενή» κειμενικά είδη: ποιήματα-αφηγήματα-θεατρικά κείμενα.	1. Αναγνώριση του αφηγήματος ως πρωτογενούς κειμενικού είδους	
2. Να αναγνωρίζουν βασικές μορφές της έντεχνης	2. Αναγνώριση της αυτοβιογραφικής αφήγησης ως μορφής έντεχνης πεζογραφίας και εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της στο κείμενο. Συσχέτιση	

πεζογραφίας, καθώς και άλλα είδη αφηγήσεων.	του κειμένου με τις αυτοβιογραφικές εμπειρίες του συγγραφέα από τα μαθητικά του χρόνια στο παρελθόν (Βασικά χαρακτηριστικά της αυτοβιογραφικής αφήγησης: ταύτιση του αφηγητή με το αυτοβιογραφικό πρόσωπο του συγγραφέα, αφήγηση σε α' πρόσωπο, αναφορά σε προσωπικές εμπειρίες, πραγματικά γεγονότα και πρόσωπα της ζωής του, σχολιασμός του παρελθόντος μέσα από την οπτική της ωριμότητας και αναδρομική αφήγηση των εμπειριών του παρελθόντος)	
3. Να κατανοούν τα βασικά στοιχεία του αφηγηματικού λόγου.	3. α. Αναγνώριση των βασικών δομικών στοιχείων της αφήγησης: ιστορία (τα γεγονότα του αφηγήματος), πλοκή (πώς οργανώνονται και παρουσιάζονται τα γεγονότα), επεισόδια, αλληλουχία των γεγονότων και αναδρομική αφήγηση (ανάκληση γεγονότων του παρελθόντος) β. Αναγνώριση του αφηγητή, του προσώπου αφήγησης (πρωτοπρόσωπη αφήγηση: αμεσότητα, βιωματικότητα και δυνατότητα μεγαλύτερης ταύτισης του αναγνώστη με τον αφηγητή) γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο τα δομικά στοιχεία του αφηγηματικού λόγου συμβάλλουν στην οργάνωση, την κατανόηση και την ερμηνεία του κειμένου.	
4. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο.	4. Αναγνώριση των αφηγηματικών τρόπων (αφήγηση, διάλογος, περιγραφή) και κατανόηση της λειτουργίας τους στην εξέλιξη της δράσης, στη σκιαγράφηση των προσώπων και στη δημιουργία της ατμόσφαιρας του κειμένου	
5. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα του αφηγηματικού λόγου και να κατανοούν τη λειτουργία τους στον λόγο.	5. Εντοπισμός και λειτουργία εκφραστικών μέσων στο κείμενο (συμβολή των εκφραστικών μέσων στη δημιουργία εικόνων, ύφους και νοημάτων)	
6. Να κατανοούν μέσα από τη λογοτεχνία τον κόσμο των μικρών και τον κόσμο των μεγάλων και να τους αντιπαραβάλλουν: σχέσεις/αντιθέσεις της παιδικής και της ενήλικης ματιάς.	6. α. Εντοπισμός στοιχείων που χαρακτηρίζουν την παιδική και την ενήλικη αντίληψη του κόσμου. β. Αντιπαραβολή του κόσμου των μικρών και του κόσμου των μεγάλων μέσα από το κείμενο γ. Ερμηνεία των σχέσεων και των αντιθέσεων ανάμεσα στην παιδική και την ενήλικη ματιά, όπως αναδεικνύονται στο κείμενο.	

	Κείμενο 2: Γιάννης Κουβαράς, «Ανδρομάχης Επάνοδος» (σελ. 56)	3
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να διακρίνουν την παραδοσιακή έμμετρη ποίηση από τη μοντέρνα ποίηση.	1. Σύγκριση / Συνεξέταση παραδοσιακών και μοντέρνων ποιημάτων: εντοπισμός βασικών διαφορών σε επίπεδο μορφής (μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία / ελεύθερος στίχος, άνισες στροφές, απουσία ομοιοκαταληξίας, ασυνήθιστη διάταξη λέξεων) και ύφους (παραδοσιακό λυρικό ύφος / πεζολογικός τόνος, καθημερινό λεξιλόγιο, απλότητα στην έκφραση)	
2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα).	2. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον ποιητή Γιάννη Κουβαρά: εντοπισμός της «φωνής» του ποιητικού υποκειμένου που χρησιμοποιεί β' ενικό πρόσωπο: «Δε θαυμάζεις... Τον θαυμάζεις όμως...») και εξιστορεί τον αποχωρισμό.	
3. Να μελετούν και να ερμηνεύουν τα λογοτεχνικά κείμενα σε διακειμενική και διαθεματική προοπτική και να αντιλαμβάνονται τη λογοτεχνία στη συνάφειά της με άλλες μορφές έκφρασης ως αισθητικό και πολιτισμικό φαινόμενο.	3. α. Εντοπισμός και παρουσίαση των διακειμενικών σχέσεων του ποιήματος με την αρχαία γραμματεία (η ομηρική φράση «Θαλερὸν δάκρυ χέουσα» που μεταφέρεται από τον θρήνο της Ανδρομάχης στο κλάμα της σύγχρονης δασκάλας, καθώς και η διακειμενική αξιοποίηση της εικόνας του «πολιορκητικού κλοιού», ενός πολεμικού σχήματος, από τον ομηρικό κόσμο στο σύγχρονο σχολικό περιβάλλον και στην αγάπη των παιδιών για τη δασκάλα τους. β. Αξιοποίηση γνώσεων από την Αρχαιογνωσία (Ομήρου <i>Ιλιάδα</i> , Z 390-502: «Ο αποχωρισμός του Έκτορα και της Ανδρομάχης») για την κατανόηση της μεταφοράς του ομηρικού μύθου στο σύγχρονο σχολικό περιβάλλον	
4. Να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου στο ποίημα.	4. α. Εντοπισμός των γλωσσικών, υφολογικών και τεχνικών γνωρισμάτων του κειμένου: η ήπια ειρωνεία (ο δάσκαλος που απλώς λέει πως «δύο και δύο κάνουν τέσσερα»), η αντίθεση ανάμεσα στον πεζό κόσμο των ενηλίκων και τον θρίαμβο των παιδιών («Παιδιών η Βασιλεία») β. Σύνδεση μορφής και περιεχομένου (πώς τα μορφικά στοιχεία του ποιήματος, όπως η διάταξη των στίχων, υπηρετούν το νόημα, π.χ. ο διασκελισμός («ραγισ-/μένο καθρέπτη» αποδίδει οπτικά και συναισθηματικά τη «ραγισμένη» ψυχολογία της δασκάλας. Πώς η αραιή γραφή της λέξης «κ λ ε ί ν α ν» αποδίδει εικαστικά την προσπάθεια των μαθητών	

5. Να κατανοούν μέσα από τη λογοτεχνία τον κόσμο των μικρών και τον κόσμο των μεγάλων και να τους αντιπαραβάλλουν: σχέσεις/αντιθέσεις της παιδικής και της ενήλικης ματιάς.	να απλωθούν και να φράξουν τον δρόμο της δασκάλας.) 5. α. Εντοπισμός στοιχείων που χαρακτηρίζουν τον κόσμο των παιδιών (η αυθόρμητη, «αξόδευτη» αγάπη, η αφοσίωση και το πείσμα να κρατήσουν τη δασκάλα) και τον κόσμο των μεγάλων / εκπαιδευτικών (το καθήκον της εξέλιξης / μετεκπαίδευσης, η λογική, η συγκράτηση των συναισθημάτων). β. Αντιπαραβολή και ερμηνεία της σχέσης των δύο κόσμων: η νίκη της παιδικής αυθεντικότητας απέναντι στη συμβατική λογική των ενηλίκων («Θρίαμβο που πραγματικά δεν εγνώρισαν / Ποτέ νικητές Αυτοκράτορες»)	
	Η ΕΔΕΜ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	
	Κείμενο 3: Θοδόσης Πιερίδης, «Τα παιδιά» (σελ. 59)	3
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να διακρίνουν την παραδοσιακή έμμετρη ποίηση από τη μοντέρνα ποίηση. 2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (τη «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα). 3. Να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου στο ποίημα.	1. Σύγκριση / συνεξέταση παραδοσιακών και μοντέρνων ποιημάτων: εντοπισμός βασικών διαφορών σε επίπεδο μορφής (μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία / ελεύθερος στίχος, άνισες στροφές, απουσία ομοιοκαταληξίας, ασυνήθιστη διάταξη λέξεων) και ύφους (παραδοσιακό λυρικό ύφος / πεζολογικός τόνος, καθημερινό λεξιλόγιο, απλότητα στην έκφραση) 2. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον ποιητή Θοδόση Πιερίδα: εντοπισμός της «φωνής» του ποιητικού υποκειμένου (ενός ενήλικα παρατηρητή στην παραλία), ο οποίος συγκρίνει τις συμπεριφορές των λουομένων και εκφράζει τον θαυμασμό του για τα παιδιά. 3. α. Εντοπισμός των γλωσσικών και υφολογικών γνωρισμάτων του κειμένου: η επανάληψη της φράσης «Μόνο τα παιδιά ξέρουν...» (τονίζει τη μοναδικότητα της παιδικής ηλικίας), η αντίθεση (η αποσπασματική δράση των μεγάλων σε σχέση με την απόλυτη προσήλωση των παιδιών), και η κεντρική μεταφορά του τέλους του ποιήματος (το κλείσιμο της θάλασσας στο κουβαδάκι) β. Σύνδεση μορφής και περιεχομένου μέσω της ερμηνείας της λειτουργίας των μορφικών στοιχείων: πώς ο διασκελισμός (π.χ. «της / καθημερινότητας», «τους / έφτασε») αποδίδει τη συνεχή, αδιάκοπη ροή της παιδικής φαντασίας και της ένωσής τους με τη θάλασσα.	

4. Να κατανοούν μέσα από τη λογοτεχνία τον κόσμο των μικρών και τον κόσμο των μεγάλων και να τους αντιπαραβάλλουν: σχέσεις / αντιθέσεις της παιδικής και της ενήλικης ματιάς.	4. α. Εντοπισμός στοιχείων που χαρακτηρίζουν την παιδική αντίληψη (η ικανότητα να γίνονται «ένα με τη θάλασσα», η προσήλωση σε μικρά πράγματα, όπως ένα χοχλαδάκι ή μια στάλα νερού, η απουσία σκοπού) και την ενήλικη αντίληψη (η μεταφορά των υποχρεώσεων και της καθημερινότητας ακόμα και στην παραλία: σκάκι, ραδιόφωνο, δουλειές). β. Αντιπαραβολή και ερμηνεία της αντίθεσης των δύο κόσμων: η παιδική ηλικία ως η «Εδέμ» της απόλυτης ελευθερίας και της ένωσης με τη φύση, σε αντίθεση με τη σκλαβιά της ενήλικης ρουτίνας.	
	<u>Β. ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ</u>	
	Δημοτική Ποίηση	
	ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ (ΑΚΡΙΤΙΚΑ, ΚΛΕΦΤΙΚΑ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΑ)	
	Κείμενο 4: «Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα» (σελ. 69)	5
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν κείμενα της λαϊκής / ανώνυμης λογοτεχνίας σε στίχο και σε πεζό.	1. α. Αναγνώριση των ειδών της λαϊκής παράδοσης σε στίχο: μελέτη του συγκεκριμένου ακριτικού δημοτικού τραγουδιού με έμφαση στα δομικά του γνωρίσματα (ανωνυμία, προφορικότητα, παραλλαγές) β. Γλωσσική εξοικείωση: Επαφή με την κυπριακή διάλεκτο (ιδιωματικές λέξεις, όπως <i>καβαλλιτζεύκει, δικλά, γιαμμένοι, αλαβροπκιάσ' με</i>) και κατανόηση του πλούτου της προφορικής μας παράδοσης γ. Αναγνώριση των αντίστοιχων ειδών της λαϊκής παράδοσης σε πεζό (παραμύθια, λαϊκές παραδόσεις, μύθοι)	
2. Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ανώνυμης δημοτικής και της επώνυμης παραδοσιακής ποίησης.	2. α. Αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών της ανώνυμης δημοτικής ποίησης στο κείμενο β. Εντοπισμός των χαρακτηριστικών εκφραστικών μέσων της δημοτικής ποίησης στο κείμενο: (υπερβολή, αντίθεση, τυπικά/σταθερά επίθετα, επαναλήψεις, κ.ά.) γ. Διάκριση της δημοτικής ποίησης από την επώνυμη παραδοσιακή ποίηση με βάση τα βασικά χαρακτηριστικά τους	
3. Να κατανοούν τα βασικά στοιχεία του αφηγηματικού λόγου.	3. α. Αναγνώριση των βασικών δομικών στοιχείων της αφήγησης στο δημοτικό τραγούδι: η ιστορία (η αναμέτρηση του Διγενή με τον Χάροντα), η εξέλιξη των γεγονότων και το διαχρονικό μοτίβο του αγώνα με τον θάνατο, όπως αποδίδεται στην <i>παλιώστρα</i>	

4. Να κατανοούν την ιστορικότητα των λογοτεχνικών κειμένων και των ιδεών, οι οποίες αποτυπώνονται σε αυτά. 5. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι στην πολιτισμική τους κληρονομιά και στα στοιχεία που συνθέτουν την εθνική τους ταυτότητα.	(παλαίστρα) / στα μαρμαρένια αλώνια ως συμβολικό τόπο αναμέτρησης. β. Αναγνώριση της ποιητικής φωνής που αφηγείται τα γεγονότα σε γ' πρόσωπο (τριτοπρόσωπη αφήγηση) και κατανόηση της λειτουργίας της στη δημιουργία αίσθησης αντικειμενικότητας και στην ενίσχυση του επικού τόνου του δημοτικού τραγουδιού. γ. Ερμηνεία του συμβολικού ρόλου των προσώπων της ιστορίας (Διγενής, Χάρος) και της σύγκρουσής τους ως έκφρασης του διαχρονικού αγώνα του ανθρώπου με τον θάνατο και τη θνητότητα 4. Ένταξη του ακριτικού δημοτικού τραγουδιού στο ιστορικό και γραμματολογικό του πλαίσιο (τα σύνορα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και οι Ακρίτες) και συσχέτισή του με την εποχή δημιουργίας του 5. α. Αναγνώριση στοιχείων της λαϊκής παράδοσης και της πολιτισμικής κληρονομιάς που αποτυπώνονται στο δημοτικό τραγούδι (η ανδρεία, ο σεβασμός στη λεβεντιά, η αγάπη για τη ζωή και απόλαυση των χαρών της- όπως το φαγοπότι των αρχόντων- και η αξιοπρέπεια του ανθρώπου που αγωνίζεται μέχρι το τέλος). β. Αναγνώριση ομοιοτήτων και διαφορών των παραδόσεων του ελληνικού κόσμου με τις παραδόσεις άλλων λαών (π.χ. ήρωες άλλων πολιτισμών που παλεύουν με τον θάνατο)	
	ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ Αφιερώνονται έξι (6) διδακτικές περίοδοι κατά το Α' τετράμηνο, με βάση τις οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου (βλ. Η λέσχη ανάγνωσης στη Λογοτεχνία Γυμνασίου και στη Λογοτεχνία Προσανατολισμού – Εμβάθυνσης Λυκείου «Λογοτεχνικό εργαστήριο – οι μαθητές ως συναναγνώστες»): https://sch.cy/sm/278/synoptikes_odigies_didaskalias_logotechnikou_vivliou_gym_lyk.pdf	6
	ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	14
	ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	8
	ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ /ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	2

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
Ένα (1) Διαγώνισμα διάρκειας σαράντα (40') λεπτών για κάθε τετράμηνο	- Προφορική επίδοση - Κατ' οίκον εργασία - Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (διαθεματικές εργασίες, εργασίες τύπου Project, κ.ά.) - Συμμετοχή σε διαγωνισμούς Σημείωση: Για τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου, βλ. τις σχετικές οδηγίες για τη Λέσχη Ανάγνωσης: https://logom.schools.ac.cy/index.php/el/yliko/logotechniko-vivlio-leschianagnosis)